

Ekspertutvalget for etter- og videreutdanning

Vår ref:
19/00213-1

Deres ref:

Dato:
28.02.2019

Innspill til Ekspertutvalget for etter- og videreutdanning

Kompetansereformen henger nøye sammen med digitaliseringen av samfunnet generelt, og det pekes på digitalisering både som årsak til og løsning på omstillingsutfordringene som ventes.

Seksjon for utdanning og digitalisering i Diku, som er tidligere Norgesuniversitetet, har gjennom mange år lyst ut prosjektmidler innen bruk av digital teknologi for læring i høyere utdanning, og de siste årene også for høyere yrkesfaglig utdanning. En del av prosjektene vi har støttet utvikler etter- og videreutdanningstilbud (EVU). Oppfølging av, og kunnskapsuthenting fra disse prosjektene er en viktig del av bakgrunnen for de følgende innspillene.

Nasjonal infrastruktur for nettbasert utdanning

Digitaliseringen har allerede i mange år gitt mulighet for nettbaserte studietilbud, som gjør utdanning mer tilgjengelig uavhengig av bosted og arbeids-/livssituasjon. Likevel har deltakelse i videreutdanning gått ned fra 2008 – 2017¹. Både UH-sektoren og fagskoler tilbyr en del nettbaserte studietilbud i dag. Hvis en skal nå målet i kompetansereformen om at en større del av befolkningen skal lære hele livet, bør det imidlertid bygges en nasjonal infrastruktur for nettbasert utdanning, som samler informasjon om tilbudene og gjør disse tilgjengelige. Vi må ikke bare lære nye ting, vi må også lære på nye måter.

MOOC

MOOC som plattform er velegnet for etter- og videreutdanning og

kompetanseutvikling for arbeidslivet, gjerne med arbeidsplassen som læringsarena. Noen utdanningsinstitusjoner har tatt i bruk en metodikk som kalles «organisasjons-MOOC», hvor en aktiviserer hele kollegier på en arbeidsplass i felles læringsaktiviteter. Et eksempel er et prosjekt som vi har finansiert; *P04/2018 DOUPPT Digital læringsplattform for systemarbeid, endringsledelse og organisasjonsutvikling i PP-tjenesten – et arbeidsplassbasert etter- og videreutdanningsprogram*ⁱⁱ ved OsloMet som blant annet skal bidra til at rådgivere i pedagogisk-psykologisk-tjenesten (PP-tjenesten) får økt kompetanse i systemarbeid og organisasjonsutvikling, og bidra til kollektiv læring og bedre samhandling mellom PP-tjenesten og barnehager og skoler.

MOOC gir også mulighet for å skalere utdanningstilbud slik at det når større målgrupper. Dette krever imidlertid at det blir tatt noen grep på nasjonalt nivå, og MOOC-utvalget anbefalte i 2014ⁱⁱⁱ utvikling av nasjonale støttestrukturer og rammeverk, deriblant en portal for norske MOOCer og MOOC-plattform på norsk, nynorsk og samisk. Det finnes noen tilbud på MOOC.no, men det kreves friske ressurser om denne skal vedlikeholdes og videreutvikles. MOOC-utvalget kom med detaljerte anbefalinger med kostnadsanslag som kan være verd å ta frem igjen.

Nettbasert vs. samlingsbasert EVU

Det er ikke noe mål i seg selv at all EVU skal være rent nettbasert, og ofte er det hensiktsmessig med en kombinasjon av nettbruk og samlinger. Mange av videreutdanningstilbudene som vi har finansiert utviklingen av, mener at det er viktig å ha minimum én startsamling hvor studentene møtes fysisk og blir kjent med hverandre. Det kan gjøre samhandling på nett lettere etterpå. Samtidig ser vi at en stor del av videreutdanning som tilbys i dag er rent samlingsbasert, uten at mulighetene som digitale samarbeidsløsninger gir, blir tatt i bruk i undervisningen.

Vår erfaring er at både utdanningstilbydere og arbeidslivet ofte har lite erfaring med bruk av digitale læringsformer, også innenfor fag og yrker hvor digital teknologi har en stor plass. For eksempel var mange av søknadene og flere av prosjektene som fikk støtte i utlysningen av 10 millioner til fleksible videreutdanningstilbud i digital kompetanse høsten 2018^{iv}, rent samlingsbaserte, og bruker ikke digitale læringsformer. Bruk av digitale læringsformer gir mulighet for mer samhandling med undervisere og mellom studenter, og mulighet for bruk av et større mangfold av læringsressurser i EVU-tilbud. Bruk av digital teknologi for læring krever derfor ofte både bedre planlegging og flere ressurser i gjennomføringen av utdanningstilbud. I tillegg er det ekstra tidkrevende første gang en tar i bruk nye

undervisningsmetoder. Rent samlingsbaserte EVU-tilbud kan fungere godt, og både deltakere og undervisere kan være fornøyd med å gjennomføre tilbudene slik de er vante med. Det er imidlertid vanskelig å oppskalere slike tilbud til å dekke større målgrupper, det er mindre fleksibelt, og kan føre til redusert deltakelse. Gjenbruk og deling blir også vanskeligere.

Kultur for livslang læring

For å nå målet i kompetansereformen om livslang læring for hele befolkningen, må en både ha en nasjonal infrastruktur for utvikling, bruk og deling av EVU-tilbud, og læringsarenaer hvor det kan utvikle seg en kultur for livslang læring.

Enkeltindivider, arbeidstakere og arbeidsgivere må ha tilgang til relevante læringsarenaer hvor de kan dele kunnskap og erfaringer. Kanskje alle borgere bør få tilgang til et moderne personlig læringsmiljø? (Personal Learning Environment – PLE). For høyere utdanning jobbes det gjennom Unit med neste generasjons læringsplattform (PLE) og tilhørende learning object repository (LOR). Det bør vurderes hvordan dette arbeidet kan komme livslang læring og EVU til gode.

Nasjonal møteplass for informasjon om og utvikling av fleksibel videreutdanning

Utdanning.no har allerede fått en del midler til å bygge opp og utvide deres EVU-portal. Dette er et viktig tiltak som forhåpentligvis etter hvert kan gi en fullstendig oversikt over EVU-tilbud i hele landet, uavhengig av utdanningsnivå.

Det er også behov for en nasjonal aktør som, uavhengig av utdanningsnivå, kan være en møteplass for utvikling av kvalitetssikret, fleksibel videreutdanning. Fleksibel utdanning Norge (FUN), den nasjonale interesseorganisasjonen for institusjoner som tilbyr fleksibel utdanning, kan spille en slik rolle. Deres medlemsorganisasjoner er allerede innrettet mot dette markedet, og de har relevant kompetanse og erfaring til å legge til rette for og drive kunnskapsdeling og erfaringsutveksling innenfor fleksible og digitale læringsformer.

Utvikling av rammeverk for digital kompetanse

I følge Kompetanse Norge sin undersøkelse om digitale ferdigheter fra 2018⁹, oppga rundt 65 prosent av den voksne befolkningen å ha behov for å styrke sine egne digitale ferdigheter.

Digital21 anbefaler også å styrke satsingen på «profesjonsfaglig digital kompetanse i lærerutdanningen og i etter- og videreutdanningen». Diku har nylig

gitt tilbakemelding på Digital21, blant annet om at Senter for IKT i utdanningen, som nå er en del av Utdanningsdirektoratet, har utviklet Rammeverk for lærerens profesjonsfaglige digitale kompetanse^{vi} (PfdK). Rammeverket beskriver den digitale kompetansen, integrert i den profesjonsfaglige kompetansen lærere trenger for å kunne utøve lærerrollen etter hvert som skolen digitaliseres. PfdK definerer digital kompetanse spesielt rettet mot lærere. Det dette rammeverket gir lærerprofesjonen, bør også kunne oversettes til andre fagområder og yrker. En kan se for seg lignende prosesser for å definere digital kompetanse rettet mot andre grupper. EU-kommisjonen har utarbeidet et rammeverk som kan være et godt utgangspunkt for dette, og som kan brukes for etter- og videreutdanning: DIGKOMP: A Framework for Developing and Understanding Digital Competence in Europe^{vii}.

Det er gjort et grundig arbeid med å utvikle rammeverket for PfdK, og regjeringen har bevilget gjennom daværende Norgesuniversitetet 90 millioner til kroner til prosjekter som skal gjøre lærerutdanningene for grunnskolen mer digitale^{viii}. Fem prosjekter fikk høsten 2017 støtte gjennom denne satsingen, som har som mål å operasjonalisere og implementere PfdK i lærerutdanningen. Denne satsingen, og de erfaringene som gjøres i prosjektene, har overføringsverdi for arbeidet med digitalisering av utdanning generelt.

En mulighet for å oversette det arbeidet som er gjort med PfdK for lærere til andre fagområder og yrker, er å lyse ut prosjektmidler med dette formålet. En kan se for seg prosjekter i ulike sammenhenger som utvikler rammeverk for digital kompetanse for ulike målgrupper. Utvikling av rammeverk for digital kompetanse for ulike bransjer/yrker/fagområder kan for eksempel utvikles i samarbeid mellom utdanningsinstitusjoner og arbeidsliv, noe som igjen vil kunne bidra til å styrke båndene mellom utdanning og arbeidsliv.

Behov for utvikling av digital kompetanse på alle nivåer

EVU er krevende for alle som er involvert, og det må settes av tid og ressurser til utvikling og gjennomføring. For å klare å prioritere EVU bør det inngå i både tilbydere og brukere sine strategier. Det er viktig å være klar over at de utdanningsmiljøene som skal tilby EVU også trenger opplæring i digital kompetanse. UH-sektorens IKT-strategi for utdanning^{ix} slår fast at det er «behov for ekstraordinære tiltak for å øke den digitale kompetansen hos mange av lærerne» (s. 21). Det samme behovet gjelder også for høyere yrkesfaglig utdanning. Kanskje er det behov for å utvikle en egen digitaliseringsstrategi for livslang læring/EVU?

Med vennlig hilsen
Jon Lanestedt
fungerende seksjonsleder

Sofie Axelsen Osland
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer.

ⁱ Kaute, Anna-Lena og Kristin Mathilde Drahus (2017) *Livslang læring 2008-2017. Resultater fra Lærevilkårsmonitoren*, Rapport 2017/23, Statistisk sentralbyrå, Oslo-Kongsvinger.

ⁱⁱ <https://norgesuniversitetet.no/prosjekt/douppt>

ⁱⁱⁱ NOU 2014:5 MOOC til Norge— Nye digitale læringsformer i høyere utdanning

^{iv} <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/atte-prosjekter-far-10-millioner-til-utvikling-av-videreutdanning-i-digital-kompetanse/id2621105/>

^v <https://www.kompetansenorge.no/statistikk-og-analyse/grunnleggende-digital-ferdigheter/>

^{vi} <https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/profesjonsfaglig-digital-kompetanse/rammeverk-larerens-profesjonsfaglige-digitale-komp/?depth=0&print=1#metaanalyse-nasjonale-og-internasjonale-rammeverk>

^{vii} <https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-research-reports/digcomp-framework-developing-and-understanding-digital-competence-europe>

^{viii} <https://norgesuniversitetet.no/artikkel/fem-grunnskolelaererutdanninger-far>

^{ix} <https://www.uninett.no/sites/default/files/ikt-strategi-uh-utdanning-31012017.pdf>